

Димитър Стоевски - „Чудният роман на Кум Лисан“

Отдавна някога в една
далечна някаква страна
дойде отново пролетта
с трева, със шума и с цветя
и сладкопойни птички скрити
огласяха във хор горите.
Тогаз лъвът, известен звяр,
на своите подобни цар,
наречен Славен, сбра отвред
народа на велик съвет.
Явиха се на тумби – кой
би казал точния им брой?
Дойдоха прости и боляри,
слуги и важни господари,
но всички в празнична премяна
и тъй събор невиджан стана.
Та даже веселият жерав
със щърка тука се намери
и сойката не се забави –
дойде от тъмните дъбрави,
че всички знаят – най-подир
очаква ги и весел пир.
Довтаса мало и голямо,
единствен Кум Лисан го няма –
лиши се сам от радостта,
че гузна бе му съвестта;
кой зло в сърцето си таи,
от светлината се бои!
Едва започнал бе съвета
и вой се дигна до небето
от всички зверове събрани;
един борсукът ням остана –
единствен той от всички тях
не спомняше си негов грях.

Застанал сред роднини стари,
съседи, близки и другари,
Вълкан подхвана пръв тогаз
речта си със печален глас:
„Царю, над всинца се смили,
изслушай грозните бели,
извършени без страх и свян
от твоя поданик Лисан.
Добрите нрави той не тачи
и моята жена закача,
когато види, че сама
е тя с децата у дома.
Веднъж пък с тях си поиграл,

но хвърлил им в очите кал
и ослепяха три – на вечен
мрак този хищник ги обрече.
Със болка в бащината гръд
веднага дадох го под съд
и исках клетва да положи,
така че вече да не може
по стар и всеизвестен навик
съда с лъжи да разиграва;
но кръста щом видя, уплашен
той в бяг по нивите запраши.
Царю, не искай днес от мене
отчет за всички престъпления –
ще трябва много, много дни,
да кажа всичките злини.
Дори да се превърне в книга
голямото поле – не стига
да се напишат върху нея
делата срамни на злодея.
Народът цял от него страда,
затуй съди го без пощада!“
След него Мурджо замълви:
„Бе страшна зимата, уви,
и нямаше какво да ям
освен едно парче салам,
обаче грабна го Лисан...“
„Царю! – обади се Мъркан. –
Така е! Ден и нощ треперим
от страх и ужас неизмерен,
но Мурджо трябва да остави
аз тая случка да разправа.
По право пада се на мен
да кажа, че съм ощетен,
защото лично аз веднаж
със обичайния кураж
една колбасница нападнах
и спорния салам откраднах,
но без окото му да мигне,
от мене Мурджо го задигна...“
Но строго тук една пантера
със поглед властен го измери,
поиска думата от Славен
и почна друго да разправа:
„Другари, близки и роднини,
известно е от ред години,
че Кум Лисан е стар разбойник,
лъжец, клеветник и побойник!
Но погледнете настрана
и чуйте тая хитрина
с Тихона, който там унил

във своята мъка се е скрил.
Под сянката на гъсти клони
Лисан издебнал бе Тихона
и взел лукаво да говори,
че можел дякон да го стори.
За отдих спряла, чух ги аз
как пееха „Помилуй нас“,
но млъкнаха внезапно пак;
завчас през гъстия листак
в недоумение и страх
погледнах и... какво видях?!
Защипал заешката шия,
подлецът (бог да го убие!)
живота щеше да му вземе,
но аз намесих се навреме.
Там виждате Тихон застанал
във кърви още и във рани.
Нима е редно, господарю,
това безкрай да се повтаря?
Веднага тук го призови,
на съд пред нас го изправи –
не сториш ли това, да знаеш:
и ти ще си изпатиш в края!
Защото всички виждат ясно,
че се намират във опасност –
остане ли на свобода,
беда ги чака след беда!“

Когато тя завърши, ето
с усмивка тънка на лицето
борсукът във почуда рече:
„Аз слушам дълго време вече
да изброяват грях след грях,
но едного от всички тях
не чух, уви, да заговори
Лисан добро да му е сторил.
И не е чудно туй – едва ли
съседа някой ще похвали!
Но ти, Вълкане, помисли
и тъй безсрамно не хули
тогова, що за теб недавна
живота си изложи явно!
Нима забрави таз беда?
Ще ви разкажа, господа!
Вълкан една неделя цяла,
не сложил във устата залък,
със поглед съкрушен и мътен
едва се тътреше по пътя.
При срещата Лисан и аз
му казахме да тръгне с нас

и скоро зърнахме колар,
подкарал риба на пазар.
Лисан, отдън сърце покъртен,
на пътя легна като мъртъв –
о, страшен беше този миг!
Коларят го видя и с вик
извади ножа си, замахна,
но спря се и в почуда ахна:
заспал привидно вечен сън,
Лисан лежеше като пън.
Тогаз го хвана за краката,
нехайно хвърли го в колата
и рече си (добре го чух):
„Ще има булката кожух!“
Вълкан, храна надушил вече,
задебна бавно отдалече,
а моят чичо взе да мята
отбрана риба на земята.
Обаче не получи дял –
Вълкан бе всичката изял.
А втори път, прасе надушил,
Лисан, открай великодушен,
изпратил на Вълкана вест
и тръгнали задружно, с чест
прасето братски да делят.
Безстрашно както всеки път
Лисан в бараката се вмъкнал,
от куката прасето смъкнал
и пуснал го отвън да падне.
Вълкан и тук постъпил гадно –
побягнал презглава е прасето,
а после глутницата псета
притиснали Лисан без жал,
но той юнашки се държал
и тъй си кожата спасил.
Съвзел се после и решил
след тия изпитни големи,
заслужения дял да вземе,
но, ах, и неговия дял
подлецът вече бил изял;
дори се подиграл жестоко –
посочил му оглозган кокал:
„Хапни това мезенце сочно,
оставих го за теб нарочно!“
Такива случки безобразни
аз зная хиляди и разни,
но лишно е да дигам шум.
Ще кажа само: „Няма ум,
та и жена си споменава!“
А тази случка бе такава,

веднъж през лунна нощ омайна
минавахме оттам случайно
и на зелената поляна
жена му той за валс покани.
Подобен кавалерски жест
на всекиго би правил чест!
Аз мога да твърдя спокойно:
не стана нищо непристойно!
Така, приключвам тоя спор
и спирам на въпроса втор.
Пантерата разнося клюка!
Това бе за Тихон поука:
тъй глупав и страхлив е той,
че заслужава малко бой.
Където дума не помага,
необходима е тояга.